

BÜLTEN

1 Şubat 2024

Anonim ve Limited Şirket Paylarımı Nasıl devredebilirim? Şirket Devri Onaylamazsa Ne Yapabilirim?

A. Pay nedir?

Pay, anlam olarak “Birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm; üleş, hak, hisse, sehim” demektir.

Teknik anlamıyla pay; “Sermaye şirketlerinin devredilebilir, hukuki işleme konu edilebilir olan küçük birimlerini” ifade eder. Bir şirkete hissedar olmak demek o şirketin pay/paylarına sahip olmak demektir. Ekonomik değere haizdir; hukuki işlemlere konu olabilir ve devredilebilir.

1. Anonim şirket ve limited şirket pay sahiplerinin hakları ve borçları nelerdir?

Payın sahibine sağladığı mali haklar para ile değeri ölçülebilen haklardır. Rüçhan hakkı, tasfiye payını alma hakkı, bedelsiz payları edinme hakkı gibi haklar mali haklardandır

Öte yandan idari hakların en önemlileri ise genel kurula katılma ve oy hakkıdır; bu şekilde paydaşların şirketin yönetimine katılması imkânı söz konusu olur. Bunların yanında; bilgi alma ve inceleme, genel kurul kararının iptali için dava açma, haklı sebeple fesih davası açma hakkı gibi haklar da kanundan doğan haklardandır.

Anonim şirketlerde paydan kaynaklanan tek borç sermaye koyma borcunu yerine getirmektir. Limited şirketlerde ise bundan farklı olarak; pay sahibine, sermaye koyma borcundan başka ek ödeme yükümlülükleri ve yan yükümlülükler yükletilebilir.

2. Anonim şirket ve limited şirkette paylar senede bağlanabilir mi? Senede bağlanmanın payların devrine etkisi var mıdır?

Anonim şirkette pay senetleri hamiline veya nama yazılı olarak çıkarılabilir ancak hamiline yazılı pay senedi ancak bedeli tamamen ödenmiş paylar için söz konusu olabilmektedir. Anonim şirkette senede bağlı olmayan paylara ise “Çıplak Pay” denir.

Öte yandan limited şirketlerde eski Ticaret Kanunu’nda olduğu gibi bir ispat aracı olarak tedavül yeteneği olmayan pay senetleri veya nama yazılı pay senetleri çıkarılabilmektedir.

Pay devrinin şekil ve hükümleri de bu pay senetlerinin türüne göre değişiklik gösterir.

B. Anonim şirket paylarını nasıl devrederim? Devir hakkım sınırlanabilir mi?

Prensip, anonim şirket paylarının serbestçe tedavül edilebilirliği olmakla birlikte pay senedinin türüne göre kanuni veya esas sözleşme ile sınırlamalar söz konusu olabilmektedir.

i. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri:

Nama yazılı pay senetleri ciro ve zilyetliğin devri ile devredilebilir.

Nama yazılı pay senetlerinin devri bakımından kanuni sınırlama ve esas sözleşme ile sınırlama söz konusudur.

Türk Ticaret Kanunu ("TTK") 491.maddesinde öngörülen kanuni sınırlama uyarınca bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı pay senetlerinin devrinde şirket onayı zorunludur. Şirketin onay vermemesi ise ancak devralanın ödeme yeterliliğinin şüpheli olması ve istenen teminatı vermemesi halinde mümkündür. Ancak devrin; miras, mirasın paylaşılması, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra ile gerçekleşmesi halinde şirketin onayı aranmaz.

TTK 492.maddede ise nama yazılı payların devrinin esas sözleşme ile şirketin onayı şartına bağlanabileceği düzenlenmiştir. Nama yazılı pay senetlerinin borsaya kote edilip edilmemiş olmasına göre esas sözleşmeyle farklı sınırlamalar öngörülebilir.

Borsaya kote edilmemiş paylarda şirket devre onay vermeden işlem geçerlilik kazanamaz, devralana hiçbir hak geçmez. Ancak bu payların devri; miras, cebri icra veya eşlerin mal rejimleri hükümleri gereği -yani yasal yolla intikal ile- olduğunda şirketin devri reddetme hakkı sınırlanmıştır. (Bknz. TTK 493/4)

Borsada işlem gören nama yazılı payların devri bakımından ise devrin borsada veya borsa dışında gerçekleşmesine göre farklı durumlar söz konusu olacaktır. (Detaylı araştırma için Bknz. TTK 495 vd., SPKn)

ii. Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Devri:

Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay senetlerinin devri ise zilyetliğin devredilmesi ile olur. Ayrıca devralan, paydan doğan haklarını kullanabilmek için merkezi kayıt sistemine bildirimde bulunmalıdır. Hamiline yazılı pay senetlerinin devri bakımından herhangi bir sınırlama söz konusu değildir.

iii. Çıplak Payların Devri:

Senede bağlanmamış yani çıplak pay olan anonim şirket paylarının devriyle ilgili kanuni bir düzenleme mevcut olmamakla birlikte Yargıtay, çıplak payların devrinin adi yazılı sözleşme ile mümkün olduğuna hükmetmiştir. Yani çıplak payların devri alacağın temlik niteliğinde bir hisse devir sözleşmesinin akdedilmesi ile gerçekleşir.

Nama yazılı anonim şirket hisselerinin devrini şirket onaylamazsa ne yapabilirim?

Öncelikle belirtmek gerekir ki hisse devri üç köşeli bir işlemdir; devreden, devralan ve şirket.

Bu sebeple hisse devrinin şirket tarafından reddedilmesi ve pay defterine işlenmemesi halinde dava açma hakkına hem devreden hem de devralanın sahip olduğu öğretide kabul görmektedir.

Eğer şirketin hisse devrini onaylamamaya dair kararı hukuka aykırı ise (örneğin esas sözleşmede belirlenen ret nedenleri mevcut değilse) devralanın pay sahibi olarak tanınması ve pay defterine kaydı için genel hükümlere göre eda davası açılabilir. Bu dava -dürüstlük kuralına uygun olmak şartıyla- her zaman açılabilir.

C. Limited şirket paylarımı nasıl devrederim? Devir hakkım sınırlanabilir mi?

Limited şirkette devir, yazılı pay devri sözleşmesinin noterde onaylanması ile yapılır. Eğer şirket esas sözleşmesinde aksi öngörülmemiş ise pay devri için ortaklar genel kurulunun onayı zorunludur.

Pay devrine ilişkin sözleşmenin noterde onaylama şeklinde yapılmasından sonra bunun genel kurula sözlü veya yazılı şekilde bildirilmesi gerekmektedir.

Genel kurulun 3 ay içinde bu bildirimce cevap vermesi, devri onayladığını veya reddettiğini bildirmesi gerekmektedir. Eğer genel kurul 3 ay içinde hiçbir cevap vermezse devri onaylamış sayılır.

Onaya kadar paya ait tüm hak ve borçlar devredenın üzerindedir; onay ile devralana geçer.

Genel kurul onayından sonra şirket müdürü devri pay defterine işler.

Genel kurul pay devrini onaylamazsa ne yapabilirim?

Eğer esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa genel kurul sebep göstermeksizin pay devrini onaylamayabilir; bu konuda takdir yetkisi mevcuttur.

Genel kurulun devir işlemine onay vermemesi sonucu payların mülkiyeti devredende kalır. Devir sözleşmesi “sonradan ifa imkansızlığı” sebebiyle sona erer ve taraflar karşılıklı taleplerin iadesini isteyebilir.

Genel kurul sebep göstermeksizin pay devrini onaylamayabilir; TTK 595/5, “Şirket sözleşmesi devri yasaklamış veya genel kurul onay vermeyi reddetmişse, ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı saklı kalır” hükmüyle ortağın çıkma hakkını saklı tutmuştur.

Yani pay devri onaylanmayan ortağın şirketten çıkma hakkı mevcuttur. Bununla birlikte TTK 638/1 uyarınca çıkma hakkı esas sözleşme ile belirli şartlara bağlanabilmektedir.

Eğer şirket sözleşmesi ile pay devrinin onaylanmaması halinde çıkma hakkıyla ilgili bir hüküm mevcutsa ortak doğrudan çıkma hakkını kullanabilecektir.

Eğer esas sözleşmede böyle bir düzenleme yoksa ortağın mahkemeye başvurması ve mahkemece çıkma hakkının haklı sebeple kullanıldığına karar verilmesi gerekmektedir.

Özetle;

Anonim ve limited şirket paylarının senede bağlanmış olup olmamasına ve senedin türüne göre pay devri farklı hükümlere tabi olmaktadır.

Anonim şirketlerde hisse devirleri adi yazılı şekilde yapılabilirken, limited şirketlerde ise noter onaylı hisse devir yapılması bir zorunluluktur.

Sabit sermayeli şirket olan anonim şirket ortaklarına ayrılma hakkının tanınmamış olması ve ortakların şirketle ilişkilerini sonlandırmak için tek yolun pay devri olması sebebiyle “anonim şirkette hisse devir sözleşmesinin onaylanmaması halinde eda davası açılabilir.”

Limited şirketler bakımından ise hisse devri onaylanmayan ortak “haklı sebeple şirketten çıkma hakkını kullanabilecektir.”